

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget er en stort set uændret gennemførelse af beslutningsforslag nr. B 99 fra folketingsåret 2004-05, 1. samling (se Folketingstidende 2004-05, 1. samling, tillæg A side 4735 og 4737).

Der stilles i dag ikke nogen formelle krav til de tolke, der anvendes af offentlige institutioner. Tolkebestanden hos de statslige udlændingemyndigheder, amterne, kommunerne, retsvæsenet og sundhedsvæsenet er derfor af meget svingende kvalitet.

Tolkebestandens kvalitet kritiseres blandt andet af dommerstanden i »Rapport om tolkebestand i retssager« afgivet i april 2003 af Arbejdsgruppen om tolkebestand i retssager nedsat under Domstolsstyrelsen. Arbejdsgruppen påpeger, at retsplejelovens § 149, stk. 1, der bestemmer, at afhøring af personer, der ikke mestrer dansk, så vidt muligt skal ske ved hjælp af translatør, sjældent kan opfyldes. På rigspolitiets tolkeliste, som bruges til rekruttering, har kun 1 pct. af tolkene i de afrikanske og asiatiske sprog en uddannelse.

Ud over sikkerhed for et tilstrækkelig højt sprogligt niveau efterlyser arbejdsgruppen kendskab til tolkeetik, tolketeknik, det danske retssystem og juridisk terminologi hos de tolke, der anvendes.

I retssystemet – inklusive hos udlændingemyndighederne – er der derfor risiko for, at tolkenes sproglige, tekniske eller etiske mangler påvirker sagsforløbet og retssikkerheden.

I sundhedssektoren og hos udlændingemyndighederne er det desuden et problem, at børn ofte fungerer som tolke for deres forældre. Det giver børnene en u hensigtsmæssig voksenrolle, ikke mindst i tilfælde, hvor børn tolker for forældre, som har været udsat for forfølgelse og overgreb.

Ifølge en interviewundersøgelse foretaget af forskningschefen for Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre, hvori der indgår interviews med 131 11-23-årige flygtninge fra Mellemøsten, oplyser 104 af de unge (79 pct.), at de har tolket for forældrene hos lægen, 66 (50 pct.) i socialforvaltningen og 69 (53 pct.) i skolen. Karakteren af børnenes/de unges tolkning og situationen, i hvilken de tolker, bliver ikke

kortlagt i undersøgelsen, men omfanget er foruroligende, ikke mindst fordi mangelen på tolke i afrikanske og asiatiske sprog er endnu større end mangelen på mellemøstlige tolke.

Anvendelsen af underkvalificerede tolke og børn som tolke for deres forældre begrundes med mangelen på uddannede tolke. Der findes tolkeuddannelser på handelshøjskolerne både i Århus og i København. Trods det store behov for tolke har uddannelserne store problemer med at rekruttere studerende. I Århus har det endnu ikke været muligt at etablere hold.

Der er flere sandsynlige årsager til, at uddannelserne til statsprøvet tolk mangler tilslutning. Dekanerne og de fagansvarlige på de to uddannelsessteder har selv påpeget følgende problemstillinger:

1. Retsvæsenet, sundhedsvæsenet, staten, amter, kommuner, organisationer m.v. anvender »tolke« uden at kræve dokumentation for kvalifikationer. Der er altså intet incitament til at tage en kompetencegivende uddannelse.
2. Flere kommuner og arbejdsformidlinger betaler endog meget høje kursusafgifter for deres klienter på diverse ikkekompetencegivende kurser.
3. Der er intet økonomisk incitament til at tage en kompetencegivende uddannelse.
4. Uddannelsen til statsprøvet tolk er for dyr i forhold til målgruppen (22.400 kr. på åben uddannelse).

Et autorisationssystem og en omlægning af uddannelserne til almindelige SU-berettigede uddannelser samt en løntakst, der afspejler uddannelsesniveaet, vil afhjælpe de nævnte problemer. Til gengæld kan der opstå et flaskehalsproblem. Dette kan eventuelt løses med en eksaminering og certificering af de fungerende tolke uden undervisning eller efter undervisning i tolkeetik og lignende værktøjsfag.

Flaskehalsproblemet og problemer med uens behov i forskellige institutioner og uens evner hos de tolkestuderende kan løses med en modulopbygning med forskellige certificeringsniveauer og forskellige minimumskrav ved forskellige institutioner og myndigheder.